

15.9.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun muuttamisesta (HE 50/2025)

Lakiesityksellä toteutetaan hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan laittomasti maassa oleskelevilta poistetaan oikeus muihin kuin kiireellisiin sosiaali- ja terveystalveluihin eli palataan tältä osin viime vaalikautta edeltäneeseen oikeustilaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettuun lakiin ehdotettujen muutosten myötä hyvinvointialueilla, Helsingin kaupungilla ja HUS-yhtymällä ei enää jatkossa olisi lakisääteistä velvoitetta järjestää välttämättömiä kiireettömiä terveydenhuollon palveluja kolmansien maiden kansalaisille, joiden oleskelu Suomessa on laitonta.

Lausuntovaiheessa Valtiovarainministeriö huomautti esityksen muotoilusta, joka jätti kyseisten palveluiden ulkopuolelle myös sellaiset kolmansien maiden kansalaiset, jotka ovat vasta hakenet itselleen oleskelulupaa ja odottavat hakemuksensa käsittelyä Suomessa esimerkiksi viisumin tai viisumivapauden nojalla. Ulkomaalaislain 40 §:n mukaan tällaisten henkilöiden oleskelu Suomessa on laillista siihen asti, kunnes heidän oleskelulupahakemuksensa on ratkaistu. Edelleen toivottiin selkeyttä ja tarkkuutta myös suhteessa niiden EU-lainsäädäntöä soveltavien valtioiden ulkopuolelta tuleviin muiden valtioiden kansalaisiin tai kansalaisuudettomiin henkilöihin, joilla EU-lainsäädännön tai muun kansainvälisen sosiaaliturvaa tai sairaanhoitoa koskevan sopimuksen nojalla on oikeus käyttää ja saada Suomessa terveydenhuollon palveluja. Sosiaali- ja terveysministeriö on ottanut lausunnossa esitetyt selkeytystarpeet huomioon viittaamalla 56 a §:ssä suoraan ulkomaalaislain säännöksiin, joissa säädetään laillisesta ja laittomasta maassa olosta.

Kuten esitysluonnoksessa on kuvattu, muutosten vaikutusten arvioiminen on vaikeaa ja osin myös epävarmaa. Jatkossakin on mahdollista, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaava taho päättää järjestää rajatun yleisen toimialansa puitteissa ko. henkilöille palveluja lakisääteistä järjestämisvelvoitetta laajemmin. Valtio ei tällöin kuitenkaan korvaisi hoidosta aiheutuneita kustannuksia.

Päätös järjestää lakisääteistä järjestämisvelvoitetta laajemmin palveluja voi järjestämisvastuussa olevan tahon näkökulmasta olla perusteltu suuremman kustannusriskin, kuten erikoissairaanhoidon päivystys- tai tehohoidon, välttämiseksi. On myös mahdollista, että kustannusten jakautumisen selvittäminen lisää hallinnollista työtä alueilla.